

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนา ในชุมชนใกล้เคียงและชุมชนใกล้เคียง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (Factors Related to the Occupational Change of Peasants in Urban and Rural Communities, Khonkaen Province)
ชื่อผู้เขียน	นายพนม แผงฤทธิ์ (Mr. Panom Faengrit)
แผนกวิชา/คณะ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. สุกสวาท คิลโรจน์
ปีการศึกษา	2528
	บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาในชุมชน
ใกล้เคียงและชุมชนใกล้เคียง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา
คือ (1) เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางอาชีพและแบบแผนการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาใน
แต่ละชุมชนที่ศึกษา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนอาชีพ
ของชาวนา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้มาจากหัวหน้าครัวเรือนบ้านโนนสว่าง ตำบลในเมือง
อำเภอบ้านไผ่ จำนวน 110 คน และหัวหน้าครัวเรือนบ้านหนองน้ำใส ตำบลแควนเหนือ
อำเภอบ้านไผ่ จำนวน 124 คน รวมตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 234 คน

ผลการศึกษาในเรื่องแบบแผนและพฤติกรรมในการเปลี่ยนอาชีพของชาวนา
เปรียบเทียบ 2 หมู่บ้านที่ศึกษาพบว่า โครงสร้างทางอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้าน
โนนสว่างซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับชุมชนเมือง จะมีความหลากหลายทางด้านการประ
กอบอาชีพมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนบ้านหนองน้ำใสที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนเมืองออกไป
ความหลากหลายทางด้านอาชีพนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการ

เปลี่ยนอาชีพเป็นไปไ้มากกว่า ผลการศึกษาต่อไปได้สรุปให้เห็นว่าชาวนาบ้านโนนสว่างที่อยู่ใกล้กับชุมชนเมืองจะมีแนวโน้มในเรื่องของการเปลี่ยนอาชีพมากกว่าชาวนาบ้านหนองน้ำใสที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนเมืองออกไป โดยพบว่าอาชีพใหม่ที่ชาวนาทั้ง 2 หมู่บ้านส่วนใหญ่เปลี่ยนไปทำมากที่สุดได้แก่อาชีพทางด้านค้าขาย รองลงมาคือ อาชีพทางด้านช่างและกรรมกรตามลำดับ

สำหรับผลการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านต่าง ๆ กับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนา โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เป็นตัวเปรียบเทียบ (ความแตกต่างของค่าร้อยละน้อยกว่า 15 ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน) โดยกำหนดให้มีการควบคุมระดับความเป็นเมือง ด้วยการศึกษายเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านโนนสว่างกับหมู่บ้านหนองน้ำใสปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ในบางปัจจัย เช่น ขนาดครัวเรือน ขนาดของที่ดินที่ถือครอง และฐานะทางเศรษฐกิจ สำหรับปัจจัยที่พบความสัมพันธ์ ได้แก่

1. ระดับอายุกับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาบ้านโนนสว่างและบ้านหนองน้ำใส มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
2. ระดับการศึกษากับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาบ้านโนนสว่างมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ส่วนชาวนาบ้านหนองน้ำใสมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
3. การติดต่อกับบุคคลภายในและภายนอกชุมชน กับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาบ้านโนนสว่างมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ส่วนชาวนาบ้านหนองน้ำใสมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
4. การติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน กับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาบ้านโนนสว่างและบ้านหนองน้ำใสมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง